

Voorzichtig met de huurtoeslag

Door Peter Veld, als directeur bij het ministerie van VROM verantwoordelijk geweest voor de Individuele Huursubsidie van 1991-1998 en als directeur-generaal van de Belastingdienst voor de Huurtoeslag van 2009-2015.

Om met de deur in huis te vallen: **ik denk dat een stelsel met gemengde verantwoordelijkheden zal blijven.** Volledige verantwoordelijkheid bij de rijksoverheid geeft lokaal de verkeerde prikkels, zou teveel afwenteling veroorzaken en onbeheersbaar worden. Volledige verantwoordelijkheid bij de corporaties legt de problemen van de woningmarkt eenzijdig daar neer. De invloed van corporaties op de macro-economische factoren is nihil. Volledig inzicht in huishoudinkomens van haar bewoners zou van corporaties overheidsinstellingen maken. En het is sinds 'Heerma', ruim 25 jaar geleden, nu juist zo dat corporaties op eigen benen staan. Een rol voor de gemeente in het beheer van de woningvoorraad moet van te ver komen: deze is nu gering en een deskundig gemeentelijk apparaat is er niet.

Waarom is de huurtoeslag er? De kern is, dat Nederland de sociale huurwoningen bereikbaar en betaalbaar wil maken. In essentie is dat een kwaliteitsdiscussie. De huurprijs van de woningen in de sociale sector komt namelijk voort uit allerlei eisen die aan de woning gesteld worden door de overheid (Bouwbesluit; duurzaamheid; locatie e.d.) en natuurlijk ook door de bewoners (waardoor het aantal vierkante meters per bewoner over de jaren heen met het stijgen van de algemene welvaart is gestegen).

Ik denk dat de actuele omstandigheden gezien vanuit de doelgroep ongunstiger geworden zijn:

- De beschikbaarheid van voldoende sociale huurwoningen is achteruitgegaan doordat de vraag is gestegen
- De koopkracht is door de economische crisis achtergebleven
- Er is te weinig nieuwbouw gerealiseerd
- De doorstroming naar middeldure woningen is niet gelukt doordat deze niet in voldoende hoeveelheden zijn gebouwd
- De financiële draagkracht van corporaties is achteruitgegaan door een combinatie van heffingen en hogere eisen (bijvoorbeeld klimaat).

Onder deze omstandigheden is de doelgroep het veiligst in het huidige stelsel, waarin iedereen elkaar vast moet houden. Bovendien is er een wettelijk recht op Huurtoeslag. Vanuit de huurders gezien is dat in tijden waarin veel zekerheden ter discussie staan wel een belangrijk houvast. Enneüs Heerma had dat destijds al goed in de gaten. Zijn 'Nota Volkshuisvesting in de Jaren Negentig' zette alles op zijn kop... behalve de Individuele Huursubsidie! Daardoor werden de individuele bewoners ontzien bij alle veranderingen. Dat was fijn voor de bewoners en ook de haalbaarheid van alle veranderingen werd daardoor vergroot.

De uitvoering is delicaat en is dat altijd geweest. Dat wordt vaak geweten aan de ICT. Dat is echter een te oppervlakkige conclusie. De complexiteit van de regelgeving heeft namelijk steeds het maximum van wat technologisch realiseerbaar is opgezocht. Als de regels van zeg 1980 (dus zo'n beetje bij de start van de Wet HIS) met de huidige ICT-mogelijkheden moesten worden uitgevoerd, was er geen groot probleem. De regels zijn als het ware meegegroeid met wat qua ICT net wel (en soms net niet) haalbaar was. Dus geef niet de ICT'ers de schuld! Een flinke verandering van de Huurtoeslag zal grote risico's bevatten, omdat dan extra eisen worden gesteld bovenop het al bestaande delicate evenwicht tussen complexiteit en ICT. Het is niet voor niets, dat het vorige Kabinet het plan om naar een Huishoudentoeslag te gaan, heeft ingetrokken: het bleek onuitvoerbaar. En ook het plan om de Kinderopvang Toeslag naar DUO te brengen en direct aan de ouders te gaan relateren, is ingetrokken. Dat is ook niet voor niets gebeurd! Persoonlijk ben ik er heel blij mee, dat hedendaagse politici meer de rem hanteren bij plannen voor niet strikt noodzakelijke stelselwijzigingen.

De **problemen** zijn vooral sturingsproblemen en niet zozeer ordeningsproblemen. Die problemen kunnen dan ook het best met sturingsmaatregelen aangepakt worden. Ik noem er drie.

1. Door de **regelzucht** van het vorige kabinet (veroorzaakt doordat sommige corporaties het daar wel naar hadden gemaakt!) is een woud aan regels met allerlei grenzen ontstaan. Dat heeft de bestuurbaarheid van het wonen en de begrijpelijkheid voor de bewoners geen goed gedaan. Alle suggesties voor correctie daarop kan ik volgen. Ik wil daar niet direct een mening over ventileren. Mijn advies is wel steeds te bewaken dat de transitiekosten plus uitvoeringsrisico's niet groter zijn dan de winst.
2. De suggestie om de huurtoeslag te koppelen aan de **WOZ-waarde** vind ik bedenkelijk. Academisch gezien is daar wel wat voor te zeggen. Echter huurders betalen een echte huur en niet een denkbeeldig bedrag. Het zou in mijn ogen erg vervreemdend zijn de echt betaalde huur niet meer als vertrekpunt te nemen. Hoe zou dat ooit uitgelegd, begrepen en onthouden kunnen worden door bewoners? Begrijpelijkheid is toch wel de eerste en belangrijkste eis aan elk uitvoerbaar overheidsbeleid.

3. **Airbnb** is een breed verspreid iets. Google maar eens even op de talloze sites waarop dit aangeboden wordt. Ik vind het moeilijk verteerbaar, dat huishoudens uit de doelgroep regelmatig ongewild niet of in een vakantiewoning moeten wonen, terwijl tegelijkertijd toeristen in sociale huurwoningen verblijven. Moet aan dit onttrekken van sociale huurwoningen niet een halt worden toegeroepen? Bijvoorbeeld door de betreffende woningen uit te sluiten van Huurtoeslag? Het bewaken van de solidariteit vind ik erg belangrijk voor de Huurtoeslag, omdat draagvlak voor dit instrument iets is dat alle belastingbetalers aangaat.